

KÖNYVISMERTETÉS

Dr. Roóz József–Dr. Kozma István

SZERVEZET ÉS VEZETÉS

Magyar Könyvvizsgálói Kamara,
Budapest, 2000. 276 p.

A kiadvány az okleveles könyvvizsgálói képzés megszerzésére törekvők számára készült s a Szervezet és Vezetés tantárgyának tananyagát tartalmazza. A vezetés alapjaiból kiindulva mutatják be a szerzők azokat a módszereket, amelyek modern korunkban feltétlenül szükségesek a vezetők és a vizsgálók számára egyaránt. Nem kétséges, hogy a meghatározott céllal alakult szervezetek működését szakképzett vezetőknek kell irányítaniuk s a menedzsmentnek a döntéshozatal mellett tervezési, szervezési és ellenőrzési feladataikon kívül az emberek és a munkafolyamatok irányítását is el kell látniuk. Nem hanyagolhatók el a vezetés belső környezetéhez tartozó anyagi, emberi, pénzügyi, információs erőforrások sem. Szó van a könyvben a vezetés szintjeiről, a vezetői képességekről is s arról, hogy a vezetésben mennyire fontosak a gyakorlatban szerzett tapasztalatok. A vezetés – mint szakma – elsajátítható, megtanulható: ebből következik, hogy a vezető élete folyamán permanens tanulási folyamat résztvevője. A vezetés ismeretek oktatása már az általános iskolában elkezdődhet és az egyetemen, főiskolán fejeződik be...

A tankönyv részletesen bemutatja a vezetés klasszikus, emberközpontú és integrációs irányzatát, majd a vezetés funkciókkal foglalkozik; a tervezés, a szervezés, az emberek irányítása, a koordináció és az ellenőrzés tartozik ide. A szerzők rámutatnak arra, hogy a szervezetek eredményes működését elsősorban a bennük tevékenykedő emberek munkája határozza meg, de nem lehet eltekinteni a környezeti adottságoktól sem. Az elsődleges környezetet az alkalmazottak, a tulajdonosok, a fogyasztók, a szállítók, az érdekcsoportok és a versenytársak alkotják; a másodlagos környezethez a politikai és jogi rendszer, a technológiai fejlettség, a szociális-kulturális rendszer, valamint a nemzetközi tényezők tartoznak. A szervezet belső adottságai; a piaci,

tudományos-technikai-kulturális környezet és a nemzetközi kapcsolatok szintén befolyásolják a szervezetek eredményes működését.

A problémamegoldás és döntéshozatal keretében a probléma keletkezését, a megoldás folyamatát, a döntés típusait ismerjük meg. A stratégiai tervezés lépései; környezetelemzés, stratégiaválasztás, megvalósítás, mérés és ellenőrzés. A piacgazdaságban a leggyakoribb vállalatirányítási módszer olyan független személyek igazgatótanácsi megbízása, akik felelősek a tulajdonosok érdekeiért. Az angol-amerikai és a magyar megoldásban olyan testület működik, amelyben a független és a végrehajtó menedzserek közös tanácsot alkotnak. Az igazgatótanács felelős a vállalat stratégiai céljainak megfogalmazásáért, megvalósításáért, a vagyonkezelésért. A hazai jogi szabályozás meghatározza az igazgatóság, a felügyelőbizottság és a könyvvizsgáló feladatait a gazdasági társaságokban.

Az emberi erőforrással való gazdálkodás a vállalati gazdálkodás fontos része; menedzsmentjének fő feladatai; a munkaerő biztosítása, megtartása, motiválása és hasznosítása. Korunkban megnövekedett a szellemi tőke jelentősége, ezért a humán erőforrások helyes felhasználása fontos stratégiaalkotó szerepet tölt be a vállalatok irányításában. A tankönyv bemutatja az emberi erőforrás menedzsmentjének főbb funkcióit, a kialakult elméleteket, az ösztönzés, a motiválás és a teljesítmény összefüggéseit. Kijelöli továbbá az emberi erőforrásmenedzsment helyét a szervezetben, tevékenységei közül ismerteti a toborzást, a kiválasztást, a beilleszkedést és a képzés folyamatát.

A szerzők a kommunikációval foglalkozó (VII.) fejezetben kifejtik, hogy annak lényege az információk továbbítása, amely az értelmezéssel és az ezen nyugvó célszerű cselekvéssel egészül ki. Megismerjük formáit és a könyvvizsgálattal kialakított kapcsolatát; ezt követően a kommunikációs elemzés szempontjai, formái kerülnek tárgyalásra. Fontos terület a vezetői időgazdálkodás is, a vezető időhiánya ugyanis arra vezethető vissza, hogy kommunikációs technikái nem megfelelőek. A vezetői ellenőrzés keretében a belső ellenőrzés elemeiről (vezetői, munkafolya-

matokba épített és függetlenített ellenőrzés), a belső ellenőrzés és a vezetés, valamint a belső és külső ellenőrzés kapcsolatáról van szó a tankönyvben. Vázlatosan megismerjük a fejlett európai országok ellenőrzési rendszereit is.

Az utóbbi időben az érdeklődés középpontjába kerültek a szervezet lényeges jellemzőiben végbemenő változások; ezek technológiai, környezeti és belső változások lehetnek. Fázisai: felkészülés, a változás megvalósítása és a stabilizálás, azaz az új rendszer rögzítése. Számolni kell a változással való szembe fordulással, ellenállással is; ennek számos oka lehet (szűk látókör, félreértés, a bizalom hiánya stb.). Olvashatunk az ellenállás legyőzésének módszereiről, valamint a sokszor előforduló konfliktusok eseteiről, típusairól és feloldásuk módszereiről is. A projektmenedzsment célja a projektben megfogalmazott feladatok együttes hatékony és gazdaságos megvalósítása; a szerzők foglalkoznak folyamatával, különböző szintjeivel és eszközeivel. A marketing funkcióival, pénzügyi-számviteli kapcsolataival is megismertetik röviden az okleveles könyvvizsgálói képzés megszerzésére készülőket.

A tankönyvben bemutatásra kerül a teljes körű minőség szabályozás (Total Quality Management (TQM) is, amely minőségközpontú vezetés felfogás és a szervezet valamennyi tevékenységének a fokozatos javítására irányul. A szerzők rámutatnak arra, hogy a könyvvizsgálóknak ismerniük kell az alkalmazott vezetés módszereket, mert azok a munkájuk során jól felhasználhatók s ismeretük emeli a könyvvizsgáló színvonalát. A továbbiakban foglalkoznak a meg egyezéssel célokkal való vezetés (Mgt by Objectives – MBO), a kivételek alapján történő vezetés (Mgt by Expectations – amikor a felettes csak kivételes helyzet esetén avatkozik a folyamatba) és a részvételen alapuló vezetés (Mgt by Participation – a részvétel formáinak meghatározása és beillesztése a vezetés egészébe) előnyeivel, következményeivel.

A tankönyv végül a kontrollingmenedzsment lényegét, alkotórészeit mutatja be, amelyek közé a vezetői számviteli rendszer, a tervezési és ellenőrzési rendszer, valamint a számítógépes informatikai rendszer tar-

tozik. A rugalmasság és alkalmazkodó képesség további elősegítésére szolgáló legújabb vezetési módszerek közül a vállalati folyamatok újrászervezését (Business Process Reengineering), a tevékenységek kihelyezését külső céghez (outsourcing) és a benchmarking összehasonlító és értékelő módszerét, valamint alapvető típusait ismerjük meg.

A fejezetek végén közölt irodalomjegyzék az egyes témakörök alaposabb megismeréséhez nyújt segítséget. A kiadványban leírtakat a vizsgára készülőknél kivül a gyakorló könyvvizsgálók is hasznosíthatják mindennapi munkájukban.

Rubóczky István

André Kostolany

TŐZSDE- PSZICHOLÓGIA

– Kávéházi előadások –

Perfekt Pénzügyi Szakoktató és Kiadó Rt., 2000

„Az egész tőzsde azon múlik, hogy több részvény van-e, mint idióta, vagy több idióta van, mint részvény.”

„Aki jól akar aludni, kölcsönkötvényt vesz, aki jókat akar enni, a részvényeket részesíti előnyben.”

„A tőzsdén minden lehetséges – még az is, ami logikus.”

„A spekulánssá fejlődés folyamata is valahogy úgy kezdődhet, ahogy egy ártatlan leány néha az emberiség legősibb mesterségét kezdi űzni: először csak kíváncsi, aztán élvezzi, méghozzá szenvedélyesen, aztán végül már csak a pénzért csinálja. Szerencsére én még csak a második fázisban vagyok. Számomra a tőzsde még szenvedély.”

„Hála Istennek, igen sok ostoba van a tőzsdén. Mi is lenne akkor, ha nem lennének ostobák? Szívesen járok a tőzsdetermekben (mindegy, melyik országban), mert a világon sehol nem jön össze négyzetméterenként annyi olyan ember, aki messze a szellemi képessége felett él.”

„Mások butaságából a spekuláns gyakran többet profitálhat, mint saját okosságából.”

Kostolany szavai a könyvből.

André Kostolany legújabbkori honi legendáriusunk különös szereplője. Önmeghatározása – spekuláns – évtizedekig szitokszó volt a hivatalos hazai szóhasználatban. E nemrég lejárt kor-

szakban a hivatalos szemlélet, amelyet igyekeztek gondolkodási és magatartási normává előléptetni és így belénk táplálni, hittételként kezelte, hogy elitélendő minden olyan törekvés, amely munka nélkül elért jövedelem megszerzésére irányul. Ez határozta meg azt a képet is, amelyet a tőzsde intézményéről és a tőzsdei spekulánsokról oltottak belénk: a lenézendő, mélységesen elitélendő spekulációk rút fészke és mint ilyen, a bűn tanyája. Magától értetődően ugyanez a megvetés járt ki a tőzsdei spekulánsoknak is. De legyünk igazságosak – annak a szemléletnek az alapjai, amelyet „a magyar ember nem nyereszkedik” tételben foglalhatunk össze, már jóval korábban is ott voltak a honi közgondolkodásban. Sokunk egyik meghatározói irodalmi élménye Jókai 1870-ben megjelent regénye, A Fekete Gyémántok. Az elbeszélésben a bányatűz hatására összeomlik a bányára épült cég részvényeinek árfolyama és a részvényesek menekülnek a papírtól. Berend Iván bejelenti, hogy meg tudja menteni az égő bányát, valamint hogy részvényt vesz. Még mindig mélyen árfolyam alatt vehetné a papírt, de a magyar úr számára ez alantas lenne – elutasítja tehát a nyereségszerzés ilyen lehetőségét és megfizeti érte annak névértékét. Ilyen előzmények után mutattak be nekünk és emeltek rögtön szobortalapzatra a médiában egy élénk, finomvonású, törekeny és nagyon magabiztosan viselkedő öregurat azzal, hogy ő a tőzsdemágus, külföldre szakadt hazánkfia, André Kostolany.

Előző, ugyancsak a Perfekt Kiadónál megjelent művének – Egy spekuláns bölcsessége (1999) – egyik alaptételét valószínűleg sokan ítélik életveszélyesnek. Ezt itt a következőképpen foglalja össze: „Akinak sok pénze van, annak lehet spekulálni, akinek kevés a pénze, annak nem szabad spekulálni, akinek pedig egyáltalán nincs pénze, annak muszáj spekulálni.” Természetesen ezen állítás utolsó része az, amelyet legalább is rendkívül óvatosan kell kezelni, még akkor is, ha Kostolany egész élete a bizonyosság arra, hogy neki ez valóban bejött.

Könyvét olvasva valóban úgy érezhetjük, hogy az idős börszóna asztalánál ülve, a kávéház oldott légkörében hallgatjuk, ahogy beszél, nemegyszer cseveg az életéről, és ami számára ugyanaz volt, a tőzsdéről. Ez ugyan semmiképpen sem szakkönyv – sőt... viszont sokat okulhatunk belőle, és nagyon érdekes.

Kár, hogy a mű nem az eredeti címét viseli. Az sokkal kifejezőbb volt: *Kostolany Tőzsdepszichológiája*. Ennek

kétféle olvasata, üzenete is lett volna, és mindkettő sokat mondó. Az egyik magabiztos, kissé akár öntelt: amit itt kapunk, az több, mint egyszerűen tőzsdepszichológia, ez a nagyhírű spekuláns saját tudománya. A másik szerény: nem állítja, hogy mindez általános érvényű, de Kostolany így látja a tőzsdét és a tőzsdézőket.

A mű sokban rímelt az előző, említett írásban foglaltakra. Ez megerősíti, hogy jóllehet a szerző itt valóban gyakorta lazán cseveg, ám amit mond, abban nagyon is kiérlelt gondolatai vonulnak fel.

Kostolany tőzsde elmélete igencsak sajátos. Néhány jellemző példa erre. „Egy jó spekulánsnak beképzeltnek kell lennie, sőt a közönséget kissé meg kell vetnie, hogy független maradhasson, és hogy a tömegpszichológiai hatások ne fertőzhessék meg.” „Az olyan tőzsdei spekuláns, aki életében nem jutott legalább kétszer csódba, nem is érdemes erre a címre.” „Nincs olyan fellendülés, amely ne végződne tőzsdei összeomlással.” Napjainkban szédületes ütemben bővül az ún. származékos termékek (derivatívák) választéka és piaca. Kostolany nézete: „Az index-alakulásra kötött szerződésekkel való kereskedelem az egyik leghibbantabb játék, amivel a csábítók a közönséget abba a nagy játékaszinóba csábítják, amit a tőzsdéből csináltak.” Egyszerűen chicagói perverz játéknak nevezi, s ezt tartja bűnösnek az 1987. októberi nagy tőzsdei összeomlásban.

Meggyőződés? Önigazolás? Mindkettő? Kostolany fennen hirdeti mélységes megvetését a közgazdaságtan és főként annak tőzsdei alkalmazása iránt: „Állítom, a gazdaságtan csak látszat-tudomány.” „A tőzsdei kollégákkal tárgyalgok, akármilyen kiváló is legyen, két mondat után észreveszem, hogy közgazdaságtant tanult. Ervei és elemzései fűzőbe vannak kényszerítve, amiből nem tud szabadulni. Ezért tanult négy vagy öt évet?” és „Az általános tőzsdei tendenciák szempontjából – tehát nem az egyes részvényeket tekintve – a fantázia és a pénz sokkal meghatározóbbak, mint az alapvető tények.”

„A tőzsdén az ember matematikával egyáltalán nem jut sokra. Az árfolyamokat nem lehet colstokkal mérni, a tőzsdei események matematikai számítások segítségével nem láthatók előre.” és „Aki a tőzsdei árfolyamokat vagy tendenciákat tudományos módszerrel akarja előre jelezni, az vagy sarlatán,